

Gasopslag Nederland

Whitepaper gasleveringszekerheid

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Ontwikkelingen Gas(Opslag)markt	3
3	Het KYOS-rapport	4
4	De GTS-visie gasleveringszekerheid	6
5	VGN-analyse en aanbevolen maatregelen	8
6	Conclusie	10
	Bijlage 1: Bepaling van de vuldoelstelling	11
	Bijlage 2: GTS LA/LB-shipperverplichting	12
	Bijlage 3: Doorleggen van kosten van de vulagent.....	13
	Bijlage 4: De marktwerking en de gascrisis.....	14

Vereniging Gasopslag Nederland | Postbus 364 | NL – 9700 AJ Groningen
www.gasopslagnederland.nl | info@gasopslagnederland.nl

Juli 2024

1 INLEIDING

- 1.1 Naar aanleiding van de kamerbrief "Update gasleveringszekerheid Q1 2024" van 27 maart van het ministerie van Energie en Klimaat ("EZK") en de bijbehorende rapporten heeft de Vereniging Gasopslag Nederland ("VGN") een whitepaper gasleveringszekerheid geschreven om haar visie te delen.
- 1.2 De zes leden van VGN beheren zeven gasopslagen die verbonden zijn met het GTS-net.
- 1.3 VGN is bezorgd over de mogelijke consequenties van de voorgenomen wetgeving op de gasmarkt in algemene zin, de gasopslagmarkt in het bijzonder en de liquiditeit op het TTF.
- 1.4 In dit whitepaper geeft VGN haar visie op de toekomstige gasopslagmarkt, een reactie op de bijgevoegde rapporten van GTS¹ en Kyos² en een aanbeveling voor welke maatregelen in de ogen van VGN, het meest zinvol zijn.
- 1.5 Alle teksten die integraal zijn overgenomen uit andere documenten zijn cursief weergegeven.
- 1.6 Dit whitepaper is openbaar en kan gedeeld worden met bronvermelding.

¹ GTS: GTS-visie op de leveringszekerheid van aardgas (26 maart 2024)

² Kyos: Mogelijke maatregelen voor gasopslag ter bevordering van de leveringszekerheid (18 februari 2024)

2 ONTWIKKELINGEN GAS(OPSLAG)MARKT

- 2.1 De maatregelen ter bevordering van de gasleveringszekerheid kunnen niet los gezien worden van de verwachte ontwikkelingen in de gasmarkt en de energietransitie.
- 2.2 Vanwege de energietransitie zal de vraag naar gas de komende jaren verder afnemen. Dit staat ook in de recente scenario's die gemaakt zijn ten behoeve van de investeringsplannen van GTS³ en in de KEV2022⁴.
- 2.3 Ook in de ons omringende landen zal op termijn de vraag naar gas afnemen. In Duitsland kan dat mogelijk wat langzamer gaan, omdat daar nog gascentrales gebouwd gaan worden.
- 2.4 De daling van de vraag naar gas zal op termijn zijn weerslag hebben op de gasopslagmarkt. Door de dalende gasvraag zal uiteindelijk ook minder behoefte zijn aan gasopslag. Door de volatiliteit van het LNG-aanbod kan het echter ook zo zijn dat er tijdelijk meer behoefte is aan gasopslag. Zeker de komende 5 à 10 jaar is er de nodige onzekerheid.
- 2.5 Naast de algemene daling van de vraag naar gas en gasopslag, is ook de structuur van de markt van belang. In Nederland zijn twee grote gasopslagen (Norg en Grijpskerk) momenteel onderdeel van het gasgebouw en niet toegankelijk voor derde partijen, er is geen Third Party Access ("TPA").
- 2.6 De toekomst voor Norg en Grijpskerk is onzeker. Een scenario is dat bij de ontmanteling van het gasgebouw, Norg en Grijpskerk mogelijk aan EBN zullen worden toegewezen en dat EBN de commerciële beheerder wordt van deze twee gasopslagen. Een open vraag is in hoeverre er TPA komt op Norg en Grijpskerk en wanneer?
- 2.7 Verder is de verwachting dat wanneer de leveringszekerheid dat toelaat, Norg op de lange termijn gesloten zal worden. De ACM zal te zijner tijd toetsen of dat mogelijk is. Ook na sluiting kan Norg nog jaren bijdragen aan de gasleveringszekerheid door af te spreken dat Norg alleen in de winter of onder bepaalde temperatuurcondities produceert.
- 2.8 Het is momenteel lastig om te voorspellen wanneer bovenstaande gebeurtenissen zullen plaatsvinden, maar de verwachting van VGN is dat dit binnen de komende 5 à 10 jaar gaat gebeuren.
- 2.9 Bij het nemen van eventuele maatregelen ter bevordering van de gasleveringszekerheid zullen bovenstaande ontwikkelingen een belangrijke overweging zijn. Er zijn mogelijkheden voor de overheid om via EBN sturing te geven aan de gasleveringszekerheid en de gasopslagmarkt.

³ GTS: Investeringsplan 2024 – 2033 (2 januari 2024)

⁴ PBL: Klimaat- en Energieverkenning 2022 (2022)

3 HET KYOS-RAPPORT

- 3.1 VGN waardeert het zeer dat EZK aan Kyos heeft gevraagd om een rapport te schrijven over de mogelijke gasleveringszekerheidsmaatregelen. VGN vindt het Kyos-rapport een degelijk rapport en waardeert met name dat het vanuit een marktperspectief is geschreven. In de optiek van VGN is dat het juiste startpunt.

VGN heeft een aantal kanttekeningen en opmerkingen bij het Kyos-rapport:

- 3.2 VGN onderschrijft de analyse dat er geen vulverplichting of andere restricties opgelegd moeten worden aan fast-cycle storages.
- 3.3 VGN onderschrijft dat verplichtingen op retailers niet het juiste middel is en te veel impact zou hebben op de retailmarkt en de concurrentieverhoudingen.
- 3.4 VGN onderschrijft dat de kosten van een (kleine) strategische gasvoorraad erg hoog zijn. Volgens VGN zijn er betere alternatieven om dit op te lossen (zie §5.4).
- 3.5 VGN onderschrijft dat EBN de logische partij is om de rol van vulagent op zich te nemen. In de optiek van VGN zou EBN na de ontmanteling van het gasgebouw, ook de vulagent kunnen zijn voor Norg en Grijpskerk.
- 3.6 VGN onderschrijft de grote rol die Kyos voorziet voor de vulagent. In de optiek van VGN zijn verder geen flankerende maatregelen (verplichting of subsidies) nodig anders dan het wettelijk regelen van toegang van de vulagent tot de gasopslag (zie §5.3).
- 3.7 Terecht merkt Kyos op dat een vulverplichting voor capaciteitshouders leidt tot waardedaling van de gasopslag voor de capaciteitshouder. Uit de analyse van Kyos blijkt een waardedaling door een vulverplichting van ongeveer 1,1 euro/MWh voor Gasopslag Bergermeer⁵.

"Dit betekent dat Sediane Nord gemiddeld een 1,1 Euro/MWh lagere veilingprijs krijgt dan ze zou krijgen met dezelfde gasopslag in Nederland."

- 3.8 Kyos merkt terecht op dat de kosten van de maatregelen uiteindelijk door de verbruikers van gas, direct dan wel indirect, betaald worden. Dat moet in de optiek van VGN dan ook gelden voor een eventuele waardedaling van gasopslag vanwege vulverplichtingen. VGN gaat ervan uit dat de daling van de inkomsten voor de gasopslagbeheerder (SSO) door de overheid gecompenseerd wordt.
- 3.9 VGN ziet mogelijkheden om EBN met voorrang toegang te geven tot interruptible capaciteit in geval de capaciteitshouders de opslag niet genoeg vullen. In de optiek van VGN is het niet nodig om de vulagent toegang te geven tot firm-rechten. Firm-rechten leiden tot onnodig hoge kosten voor de vulagent.

⁵ Kyos-rapport pagina 27

- 3.10 Terecht wijst Kyos erop dat de eventuele vulverplichtingen niet te hoog moeten worden gesteld, omdat dat leidt tot onnodige flexibiliteit en waardeverlies van de gasopslag. Ook onderschrijft VGN de mogelijke impact op de TTF-prijzen en dus op de indirecte kosten voor de Nederlandse gasafnemers.
- 3.11 Tevens zouden er op 1 april sowieso geen vulverplichtingen moeten zijn, omdat de gasopslagcontracten dan aflopen. Je kunt capaciteitshouders van wie het contract afloopt niet verplichten om gas in de opslag te houden. De consequentie hiervan is ook dat het vulpad voor de rest van de zomer realistisch moet zijn, gezien de start met 0% op 1 april. Een hoge vulverplichting op 1 mei is, gezien de vulsnelheid, niet realistisch.

4 DE GTS-VISIE GASLEVERINGSZEKERHEID

4.1 VGN waardeert het zeer dat GTS een rapport heeft geschreven over hun visie met betrekking tot gasleveringszekerheid. VGN vindt het GTS-rapport een degelijk rapport met waardevolle suggesties. VGN heeft een aantal kanttekeningen en opmerkingen bij het GTS-rapport.

4.2 VGN onderschrijft de analyse dat er geen vulverplichting of andere restricties opgelegd moeten worden aan fast-cycle storages⁶.

"EnergyStock is een fast-cycle berging en wordt daardoor dagelijks zowel gevuld als geleegd. Het heeft een zeer beperkt volume van ca. 3,5 TWh. Daarom heeft het opleggen van een vuldoelstelling aan EnergyStock niet heel veel toegevoegde waarde volgens GTS."

4.3 VGN onderschrijft de analyse dat er geen vulverplichting of andere restricties opgelegd moeten worden aan capaciteitshouders⁷.

"Het is daarnaast maar zeer de vraag of deze partijen in de toekomst capaciteitshouder willen blijven (en dus gas blijven opslaan) als zij geconfronteerd worden met een vulverplichting met tussentijdse vuldoelen die gelden ongeacht de zomer-winter spread."

4.4 VGN onderschrijft de analyse van GTS dat de piekleveringstaak van GTS niet langer noodzakelijk is. Met een adequate rol van de vulagent en een goede marktwerking is het niet langer nodig dat GTS de piekleveringen doet.

4.5 VGN vindt de door GTS gemaakte berekening van de vuldoelstelling in een aantal opzichten te conservatief waardoor er te hoge vuldoelen worden gesteld.

4.5.1 Hierbij gaat het onder andere over de historische termijn van 30 jaar ten opzichte van de EU-norm van 20 jaar. Dit resulteert in een verschil van 10% in het benodigde volume (zie bijlage 1). Tevens houdt GTS geen rekening met de trend van steeds warmere winters. Door de trend van warmere winters is er een daling van het benodigde opslagvolume van ongeveer 0.5% per jaar.

4.5.2 Tevens houdt GTS geen rekening met de demand response die ontstaat bij een laag aanbod en naar verwachting hoge gasprijzen.

4.5.3 De GTS-analyse signaleert met name een risico voor twee koude winters achter elkaar, maar kijkt daarbij niet naar hoe vaak dit in de historie voorgekomen is. Dit wordt ook door PWC geconstateerd⁸. Verder is de verwachting van VGN dat in het geval van twee koude winters achter elkaar, er in de zomer veel vraag zal zijn en dus een hoge prijs. Hierdoor zal de toestroom van LNG toenemen en het verbruik van gas dalen.

⁶ GTS-visie pagina 23

⁷ GTS-visie pagina 48

⁸ PWC-onderzoek lange termijn behoefte LNG in Nederland; p4 *"Behoudens minder vaak voorkomende scenario's, zoals twee zeer koude winters achter elkaar, is deze capaciteit genoeg om in de geanticipeerde vraag naar LNG te voorzien."*

- 4.6 VGN is van mening dat het GTS-rapport te weinig oog heeft voor de effecten van de markt. Enerzijds stelt GTS dat de marktwerking het primaire uitgangspunt moet zijn⁹.

“Daardoor laten we zo veel mogelijk verantwoordelijkheid liggen bij de markt.”

Elders stelt GTS dat commerciële belangen niet gevolgd moeten worden¹⁰.

“Dat is nodig om te voorkomen dat bergingen in de winterperiode te snel te veel gas uitzenden vanwege commerciële belangen.”

In de optiek van VGN geeft de markt altijd het juiste signaal door de hoogte van de gasprijs. Ook tijdens de crisis heeft de markt goed gefunctioneerd en door de hoge gasprijs is er enerzijds gas aangetrokken via LNG-aanvoer en anderzijds is de vraag gedaald door demand response. In de optiek van VGN zal de markt in de toekomst zijn werk blijven doen door middel van de juiste prijssignalen.

- 4.7 VGN onderschrijft niet de suggestie van GTS dat er een vulverplichting moet worden opgelegd aan LA/LB-shippers. In de optiek van VGN is dit veel te complex en VGN ziet niet hoe hier eenvoudige regels voor op te stellen zijn, zodat de shippers weten waar ze aan toe zijn. In feite schuift het GTS-rapport de hete aardappel van hoe dit moet, door naar de ACM die daar de regels voor moet opstellen. Een nadere analyse van de complexiteit en uitdaging voor de ACM staat in bijlage 2. VGN deelt de lijn van Kyos dat dit soort maatregelen kunnen leiden tot lagere liquiditeit op het TTF en hogere prijzen.
- 4.8 VGN onderschrijft niet de analyse van GTS dat er een noodzaak is voor een strategische voorraad. VGN denkt dat er op dat vlak andere alternatieven zijn die veel kostenefficiënter zijn (zie §5.4).

⁹ GTS-visie pagina 10

¹⁰ GTS-visie pagina 27

5 VGN-ANALYSE EN AANBEVOLEN MAATREGELEN

- 5.1 Op basis van de rapporten van Kyos en GTS, en de verwachte marktontwikkelingen, heeft VGN een analyse gemaakt van de mogelijke maatregelen. Op basis van deze analyse komt VGN tot een aantal aanbevelingen:
- 5.2 Over de volgende punten is er brede consensus. Deze punten worden ook door VGN onderschreven:
 - 5.2.1 Laat de markt zoveel mogelijk zijn werk doen. Alleen in uitzonderlijke gevallen is er regulering nodig om marktfalen te voorkomen (zie bijlage 4).
 - 5.2.2 Geen additionele regelgeving voor fast-cycle storage. Eventuele vulverplichtingen voor fast-cycle storage hebben een zeer negatief effect op de markt en kunnen tot additionele volatiliteit op de gasmarkt leiden. Eventuele maatregelen moeten dan ook beperkt worden tot Norg, Grijpskerk, Bergermeer en Alkmaar.
 - 5.2.3 Benoem EBN tot vulagent. De wetgeving dient te formaliseren dat EBN toegang heeft tot de vier gasopslagen om zijn rol als vulagent uit te voeren.
- 5.3 Volgens VGN zijn er verder geen flankerende maatregelen nodig. De kernargumenten daarvoor zijn:
 - 5.3.1 VGN ondersteunt de analyse in het Kyos-rapport dat het opleggen van verplichtingen aan retailers niet effectief is. Deze groep is te divers en een eventuele vulverplichting draagt maar zeer ten dele bij aan de leveringszekerheid en het behalen van de vulverplichtingen. Er is een groot risico op een negatief effect op de concurrentie in de retailmarkt.
 - 5.3.2 VGN ondersteunt de analyse in het GTS-rapport dat een vulverplichting voor capaciteitshouders een negatief effect heeft op de markt. Kyos schrijft hier ook over dat een dergelijke verplichting, zonder flankerende maatregelen zoals subsidies, een negatief effect heeft op de liquiditeit op het TTF en de kans vergroot dat opslagcapaciteit niet verkocht wordt.
 - 5.3.3 VGN ondersteunt niet het voorstel van GTS om een verplichting op te leggen aan LA/LB-shippers. In de optiek van VGN is dit te complex en gelden hiervoor dezelfde argumenten die genoemd zijn in het Kyos-rapport ten opzichte van een retailverplichting, zie ook bijlage 2 voor een detailanalyse.
 - 5.3.4 VGN ondersteunt niet het idee van een strategische voorraad. Dit is een duur middel dat ieder jaar tot serieuze kosten leidt. De kosten bedragen al snel 100M euro per jaar die door de marktpartijen moeten worden opgebracht.
- 5.4 Als alternatief voor een strategische voorraad kan er volgens VGN beter gekeken worden naar de mogelijkheid om tijdelijk kussengas te produceren. Een strategische voorraad kan aangesproken worden op het moment dat er geen werkgas meer in de gasopslag zit. Op zo'n moment zit er nog wel kussengas in de gasopslag en dat zou geproduceerd kunnen worden, met de verplichting om dat de komende zomer weer te injecteren. EBN zou op dit vlak een coördinerende rol kunnen spelen. Als voorbeeld zou uit Alkmaar additioneel 5 TWh kussengas geproduceerd kunnen worden. VGN verwacht dat er, gezien de verhoudingen werkgas-kussengas, op dit vlak ook mogelijkheden zijn bij Norg en Grijpskerk. Dit is een veel goedkopere oplossing omdat hier geen capaciteitsvergoeding of additioneel werkkapitaal voor nodig zijn.

Wel zijn hier aanpassingen rondom de vergunning nodig, onder andere met betrekking tot de minimale druk in de gasopslag.

- 5.5 Aangezien de ontwikkelingen in de gasmarkt onzeker zijn, ziet VGN een grote rol voor EBN in de komende jaren. Volgens VGN is EBN de aangewezen partij om na de ontmanteling van het gasgebouw, het beheer op zich te nemen van Norg en Grijskerk. Op basis van de marktontwikkelingen kan EBN die capaciteit veilen of zelf vullen. In het laatste geval kan de overheid EBN aansturen om bepaalde vuldoelen te halen die passen bij de ontwikkeling van de markt. In het geval van het (gedeeltelijk) veilen van de capaciteit kan EBN nog steeds als vulagent optreden. Bij een eventuele sluiting van Norg en een gefaseerde productie van het kussengas kan EZK EBN ook aansturen.
- 5.6 In zijn nieuwe rol zal EBN een dominante partij worden op de gasopslagmarkt in Nederland. Net als in het verleden bij Gasterra, ziet VGN een rol voor de ACM om toezicht te houden op marktconform gedrag van EBN. Mogelijk dat vanuit dat toezicht ook verplichtingen komen voor EBN om een deel van de capaciteit te veilen.
- 5.7 Het kan zijn dat EBN, als vulagent, kosten gaat maken. Dit zal met name het geval zijn bij negatieve spreads. Deze kosten zijn onvermijdelijk. Ook in geval van verplichtingen bij capaciteitshouders met een verzekering, zoals bij Bergermeer in SY22, worden deze kosten gemaakt. VGN is er voorstander van dat naar deze kosten over meerdere jaren wordt gekeken. In normale storagejaren zal EBN een marge maken en deze kan als reservering op de balans van EBN gebruikt worden om eventuele kosten te dekken. Pas als deze reservering niet toereikend is, kunnen de kosten eventueel doorgelegd worden naar specifieke partijen. In bijlage 3 staat hiervan een nadere analyse.
- 5.8 Indien EZK bovenstaande lijn volgt, is er volgens VGN geen reden meer om de piekleveringstaak nog door GTS te laten uitvoeren. Deze kan worden gestopt. Mocht EZK toch de piekleveringstaak in stand willen houden, dan zou een optie zijn om deze te limiteren tot wat de peakshaver kan leveren. In dat geval zal GTS geen tenders meer hoeven te organiseren. De beperking van de piekleveringstaak kan gebeuren door een aanpassing van de temperatuurrange waarover GTS moet leveren. In plaats van te starten bij -9 °C zou de taak mogelijk kunnen beginnen bij -11 °C. Om de exacte grens te bepalen is een nadere analyse nodig van de benodigde volumes en de capaciteit van de peakshaver
- 5.9 Indien EZK toch flankerende maatregelen wil nemen bij een vulverplichting, dan heeft een subsidiemechanisme de sterke voorkeur van VGN. Dit heeft in 2022 heel goed gewerkt voor Bergermeer en niet tot kosten geleid voor de overheid.
- 5.10 Mocht EZK zonder flankerende maatregelen zoals subsidies in geval van negatieve spreads, besluiten tot het opleggen van een vulverplichting aan de capaciteitshouders, dan moeten ook de SSO's gecompenseerd worden voor hun verlies in inkomsten. Zoals uit het Kyos-rapport blijkt, gaat het hier om aanzienlijke kosten in de orde van grootte van 1 euro/MWh. Voor Bergermeer alleen gaat het dan al om 50M euro per jaar. Tevens dienen maatregelen niet in te grijpen in bestaande contracten.

6 CONCLUSIE

6.1 VGN verzoekt EZK om in de definitieve versie van de Wet gasleveringszekerheid de volgende punten mee te nemen:

- EBN aanwijzen als vulagent voor Alkmaar, Bergermeer, Norg en Grijskerk.
- De rol van de vulagent en de vuldoelstelling laten afhangen van de ontwikkelingen in de gasmarkt.
- Geen maatregelen te nemen voor fast-cycle storage.
- Geen vulverplichtingen op te nemen voor SSO's, capaciteitshouders, retailers en/of shippers.
- GTS aan te wijzen als adviseur leveringszekerheid en de adviesmethodiek conform de EU-regels toe te passen (dus bv. 20 jaar i.p.v. 30 jaar historie).
- De piekleveringstaak van GTS af te schaffen of te limiteren tot de capaciteit van de peakshaver.
- Geen strategische gasvoorraad aan te leggen, maar te kijken naar de mogelijkheden tot tijdelijke productie van kussengas.

Bijlage 1: Bepaling van de vuldoelstelling

VGN heeft een analyse gemaakt van de maximale Heating Degree Day (HDD) over een periode van 30 dagen. Dit is conform het voorschrift [6.1b] uit de EU-regulering.

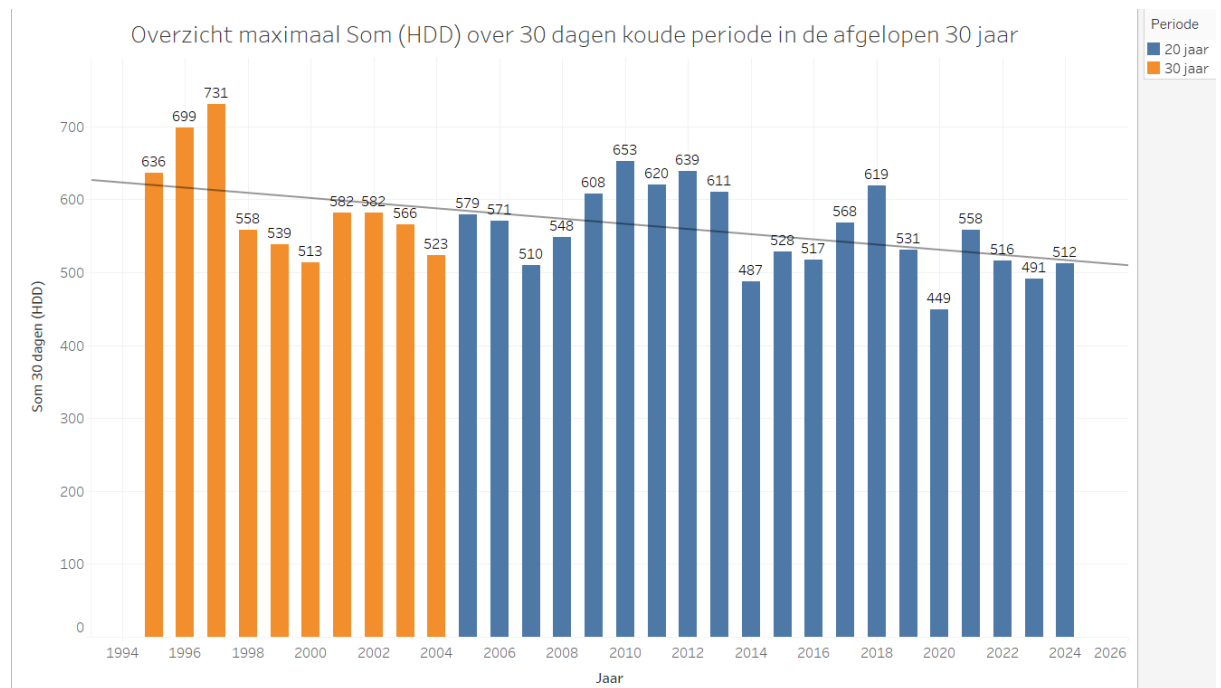
De analyse is gebaseerd op de effectieve temperatuur in De Bilt. De effectieve temperatuur (T_{eff}) is bepaald volgens ; $T_{\text{eff}} = T - 1.5 \text{ Wind (m/s)}$. T is de gemiddelde dagtemperatuur in Celsius in De Bilt. Per dag wordt de HDD bepaald volgens: $\text{HDD} = 18 - T_{\text{eff}}$. Dus als de temperatuur 10 graden is en de windsnelheid 2 m/s dan is $T_{\text{eff}} = 10 - 1.5 \times 2 = 7$. De HDD is dan $18 - 7 = 11$.

Er is min of meer een lineair verband tussen het gasverbruik van de beschermde afnemers en de HDD.

Vervolgens is bepaald in welke periode de som van de HDD maximaal is ($\text{Som}_{30}(\text{HDD})$). Dus welke 30 dagen waren de koudste 30 dagen van het jaar. In onderstaande grafiek is de som van de HDD over die 30 dagen per jaar weergegeven. Die som is een maat voor de hoeveelheid gas die moet worden opgeslagen.

Als je terugkijkt over 30 jaar dan is de hoogste som in de winter van 96/97. De som van de HDD is 731. Als je echter terugkijkt over 20 jaar dan is de hoogste som in de winter van 09/10. De som is dan 653 en dat is 10% lager dan de som over de winter van 96/97. Aangezien er een lineair verband is tussen de vuldoelstelling en de HDD is ook de vuldoelstelling 10% lager als je over een periode van 20 jaar kijkt.

Daarnaast geeft de figuur de trend aan van de $\text{Som}_{30}(\text{HDD})$ over de afgelopen 30 jaar. Deze heeft een duidelijk dalende trend van $\sim 4\text{HDD}/\text{jaar}$ ofwel ongeveer 0.5%. GTS houdt in zijn berekening geen rekening met deze dalende trend waardoor de vuldoelstelling voor de komende jaren overschat wordt.

Bijlage 2: GTS LA/LB-shipperverplichting

In bijlage C van de GTS-visie leveringszekerheid geeft GTS een nadere uitleg van hoe de shipperverplichting ingevuld moet worden.

Volgens VGN is deze nadere uitleg onvoldoende en geeft die voor shippers en handelaren op het TTF grote onzekerheid over hun verplichtingen. Hierdoor zullen zij het TTF niet langer gebruiken om hun posities te hedgen en zal de liquiditeit op het TTF afnemen. Op termijn zal mogelijk de positie van het TTF als de benchmark voor de Europese gasmarkt in gevaar komen.

In bijlage C van de GTS-visie leveringszekerheid staan een aantal voorbeelden hoe de ACM de posities van shippers moet meenemen. Er zijn echter nog tal van onduidelijkheden. Onderstaand een eerste, niet uitputtende lijst:

1. Niet alle gasopslagen hebben momenteel TPA.
2. Als op een veiling een handelaar meer biedt dan een shipper en de handelaar vult de storage niet, wat zijn dan de consequenties?
3. Hoe wordt omgegaan met financiële producten? Een shipper kan zijn leveringsverplichting voor gas in de winter ook afdekken met een cfd op basis van een DA-prijs.
4. Hoe wordt omgegaan met posities van shippers die het TTF gebruiken als hedge (bv. voor LNG) of die een basis risico afdekken, bv. short TTF en long THE met mogelijkheid van fysiek transport.
5. Hoe worden optiecontracten meegenomen in de positiebepaling?
6. Hoe ga je om met een shipper die met zijn klant een demand response contract heeft, i.e. als het koud wordt beperkt de klant zijn afname.
7. Hoe ga je om met een shipper die een Duitse gasopslag gebruikt en zijn gasstromen net met exportstromen uit Nederland?
8. Het ex post toerekenen van kosten maakt het voor shippers erg lastig langetermijncontracten af te spreken.
9. Hoe ga je om met hele lange ketens? Hoe controleer je die afspraken?
10. Hedgen voor de koudste winter leidt bijna altijd tot te veel gas in store; hoe ga je daar als shipper mee om als je storage contract op 1 april afloopt?

Het moge duidelijk zijn dat het de facto onmogelijk is om alle mogelijke shipper portfolio's op een faire en eenduidige manier te waarderen. GTS zadelt de ACM hier op met een onmogelijke taak. Door de inherente en onvermijdelijke onduidelijkheid zullen shippers het TTF gaan mijden en zal de liquiditeit verminderen.

Bijlage 3: Doorleggen van kosten van de vulagent

Indien er negatieve spreads zijn, zal de vulagent kosten moeten maken om de gasopslagen te vullen. Er zijn verschillende mogelijkheden om de kosten te verhalen, waarbij het op zich logisch is dat de partijen die voordeel hebben van gevulde gasopslagen en dus gasleveringszekerheid ook voor de kosten opdraaien.

Er zijn twee groepen die voordeel hebben van gevulde gasopslagen: de Nederlandse afnemers en de buitenlandse afnemers in België, Duitsland en Engeland die o.a. door de export van seizoenflexibiliteit, worden beleverd vanuit Nederland¹¹. In de kern is het probleem dat onder de EU-regelgeving er geen mechanisme is om de kosten tussen landen te verrekenen. De facto komt het er dus op neer dat, vanwege de relatief grote gasopslagcapaciteit in Nederland, de Belgische afnemers "gratis" gasleveringszekerheid krijgen uit Nederland. Vanwege de eenheid van de Europese markt is het immers niet mogelijk om de export van gas naar België te stoppen.

Het verhalen van de kosten aan de binnenlandse afnemers kan mogelijk via een toeslag op de REB (via de Belastingdienst) of een extra heffing op het binnenlandse Exit tarief (via GTS). Voor afnemers in het buitenland is de enige mogelijkheid de heffing te doen via het Exit tarief op de IP. Dit zou dan op de VIP met België en Duitsland zijn. Voor Engeland zou het kunnen als GTS Julianadorp weer terugbrengt.

Aangezien het om export van seizoenflexibiliteit gaat, zou de heffing alleen moeten gelden op gas dat in de wintermaanden (okt – mar) wordt verbruikt of getransporteerd. Ter controle is het wenselijk dat de heffing via GTS door de ACM wordt vastgesteld. Dat betekent dat de kosten die door de vulagent gemaakt worden in jaar Y, in jaar Y+2 via de heffing worden teruggehaald. Voordeel daarvan is dat marktpartijen van te voren weten wat de hoogte van de heffing is en daar rekening mee kunnen houden. Een heffing leidt mogelijk ook tot hogere prijzen in Duitsland en België, maar dat is op zich ook redelijk omdat de afnemers daar ook in eerste instantie "gratis" gasleveringszekerheid hebben gekregen via de Nederlandse gasopslagen.

Een mogelijk nadeel van de heffing op de IP's is dat het de liquiditeit van het TTF negatief beïnvloedt. Dit is wat er momenteel gebeurt met de liquiditeit op THE. Door de relatief hoge heffingen op de Duitse Exit IP's mijden de handelaren THE, ze kunnen immers het gas alleen tegen hoge kosten exporteren. Vanwege de negatieve impact op de Europese gasmarkt heeft de Duitse wetgever inmiddels besloten om de heffing op Exit IP's weer af te schaffen per 1 januari 2025.

De Nederlandse wetgever zal een afweging moeten maken. Of de heffing wordt alleen gedaan op binnenlandse exits met een "free rider" effect voor afnemers in het buitenland of de heffing wordt gedaan op binnenlandse exits en IP's met mogelijk negatieve effecten op de liquiditeit van het TTF.

¹¹ Zie ook GTS visie pagina 20

Bijlage 4: De marktwerking en de gascrisis

De gascrisis van 2022 heeft twee belangrijke oorzaken. Enerzijds heeft Gazprom een aantal gasopslagen (o.a. Bergermeer en Rehden) niet gevuld en anderzijds heeft Rusland minder gas geleverd als flankerend beleid van de oorlog met Oekraïne. Beide zijn veroorzaakt door geopolitiek gedrag van Rusland en niet door het "falen" van de interne EU-gasmarkt.

De markt heeft op zich goed gewerkt doordat als gevolg van de schaarste van gas (afname van gas uit Rusland) en toegenomen vraag (vullen van de gasopslagen die door Gazprom niet gevuld waren), de prijzen sterk zijn gestegen. Hierdoor kwam er meer LNG naar Europa en de vraag naar gas nam af. Mede door de flexibiliteit van alle marktpartijen is relatief snel de rust wedergekeerd.

In de opinie van VGN heeft de markt dus goed gewerkt en moeten eventuele maatregelen die genomen worden niet de flexibiliteit van de markt en de marktpartijen belemmeren. Dat leidt alleen maar tot extra kosten, zie ook de analyse van Kyos over de waarde van gasopslag in Frankrijk (met beperkingen) t.o.v. Nederland (zonder beperkingen).